

Resursla zəngin iqtisadiyyatlarda optimal fiskal qaydalar

Fəxri İsmayilov

Xülasə

Tədqiqat işinin məqsədi təbii sərvətlə zəngin ölkələrdə fiskal siyasət çərçivəsinin müəyyənləşdirilməsinə təsir edən amilləri araşdırmaqdır. Bu məqsədlə fiskal çərçivə üzrə qaydalar və onların seçilməsi meyarları araşdırılmış və ölkə təcrübələri təhlil edilmişdir. Daimi Gəlir hipotezası, qeyri-resurs fiskal balans, struktur balans və xərclərin artımı resurs ölkələrində tətbiq olunan əsas qaydalar hesab olunur.

Abstract

The main purpose of the paper is to explain the factors affecting the determination of the fiscal policy framework in resource rich countries. For this purpose, the country practices (cases) and rules of fiscal framework and their selection criterias have been analyzed. Permanent income hypothesis, non-resource fiscal balance, balance sheet and expenditure growth rules are the main ones applied in resource rich countries.

Açar sözlər: daimi gəlir, fiskal dayanıqlıq, fiskal lövbərlər, qeyri-resurs fiskal balans

Key words: permanent Income, fiscal sustainability, fiscal anchors, non-resource fiscal balance

Müəllifin e-mail ünvanı:

Fakhri_ismayilov@cbar.az

Mündəricat

Giriş	72
1. Fiskal çərçivəyə nəzəri baxış	72
2. Fiskal dayanıqlıq	6
3. Fiskal lövbərlərin seçilməsi meyarları	76
Nəticələr	78
Ədəbiyyat	79

Giriş

Təbii resursla zəngin ölkələrdə fiskal çərçivə təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirin volatilliyi və digər amillər nəzərə alınmaqla formalaşdırılır. Bu ölkələrdə uzunmüddətli fiskal dayanıqlığı təmin etmək məqsədilə müxtəlif fiskal qaydalar istifadə oluna bilər (bəzilərində istifadə olunur). Bu qaydalar təbii sərvətdən əldə olunan gəlirləri mövcud nəsillər üçün hansı həcmdə xərcləmək və eyni zamanda gələcək nəsillər üçün yığım şəklində saxlamaq sualına cavab tapır.

Tədqiqat işinin birinci hissəsində fiskal çərçivəyə nəzəri baxışlar nəzərdən keçirilir. İkinci hissədə fiskal dayanıqlıq məsələlərinə toxunulur və yanaşmaların müqayisəsi verilir. Daha sonra fiskal lövbərlərin seçilməsi meyarları və ölkə təcrübələri qiymətləndirilir. Sonuncu bölmədə isə tədqiqatın nəticələri təqdim olunur.

1. Fiskal çərçivəyə nəzəri baxış

Təbii resursla zəngin ölkələrdə fiskal siyasət çərçivəsinin strukturu təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirin volatilliyi, qeyri-müəyyənliyi və tükənən olması nəzərə alınmaqla formalaşdırılmalıdır. Qısa-müddətli dövrdə makroiqtisadi və fiskal sabitliyin təmin edilməsi, uzunmüddətli dövrdə fiskal dayanıqlığın əldə olunması, həmçinin gələcək nəsli nəzərə alan və inkişafı dəstəkləyən yığım siyasətinin həyata keçirilməsi vacib hesab olunur. Optimal fiskal çərçivələr bir qayda olaraq aşağıdakı meyarları özündə ehtiva edə bilər:

Makro-fiskal sabitlik;

Fiskal dayanıqlıq;

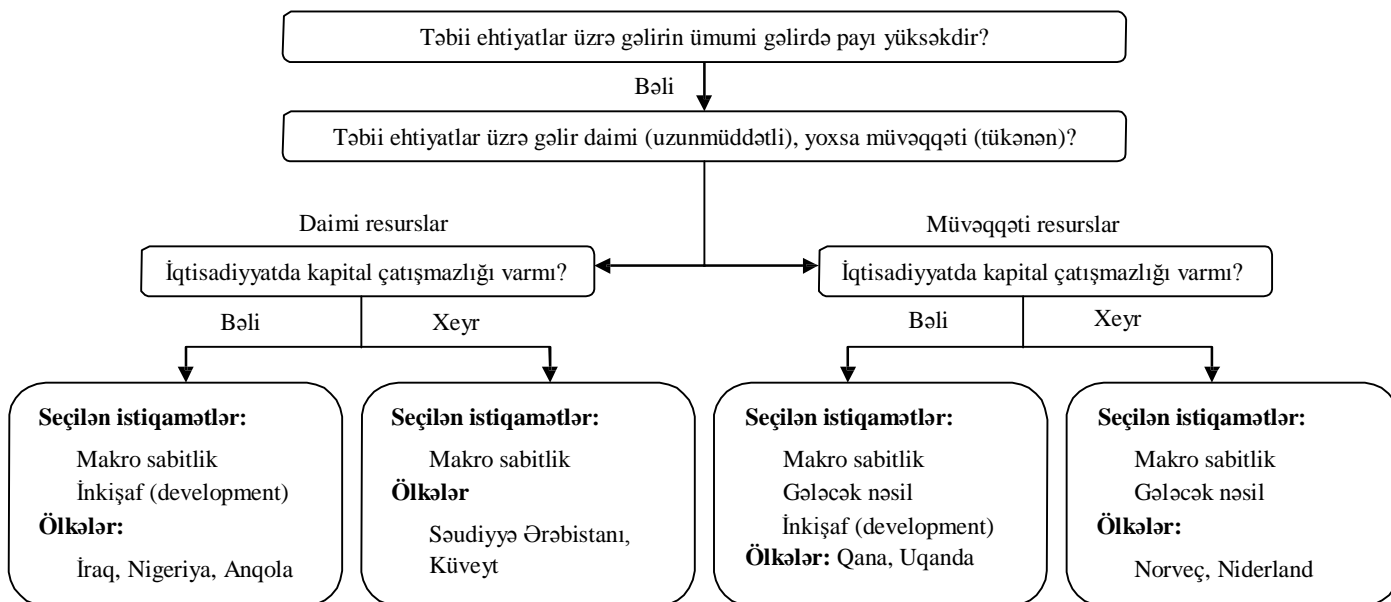
İqtisadi inkişafı dəstəkləyən xərc siyasəti;

Qabaqlayıcı rejimdə fəaliyyət göstərən yığım siyasəti.

Qeyd olunan istiqamətlərin seçilməsi ölkə spesifikasına uyğun olmalıdır. Belə ki, ölkənin təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirdən asılılıq dərəcəsi və həmçinin təbii sərvətlərin tükənmə müddəti⁶ makro-fiskal siyasəti müəyyən edən əsas göstəricilərdir. Qeyd olunan göstəricilərlə yanaşı ölkələrin malik olduğu kapitalın həcmi, inkişaf səviyyəsi və institusional imkanlar da fiskal siyasət çərçivəsinə təsir edir.

⁶ (Guide on resource revenue transparency, 2007)

Sxem 1. Fiskal çərçivənin müəyyənləşdirilməsi prioritetləri⁷

Fiskal çərçivənin dizaynı fiskal siyasətin uzunmüddətli dövrdə dayanıqlığının təmin olunması ilə müəyyən olunur.

2.Fiskal dayanıqlıq

Təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirin tükənən olması uzunmüddətli fiskal dayanıqlığın təmin olunması zamanı xüsusi yanaşmanın tətbiqini zəruri edir. Standart **Daimi Gəlir** (DG) yanaşmasına görə illik xərclərin həcmi ölkənin malik olduğu sərvətin həcmi uzunmüddətli dövrdə ödə bilməz. Belə bir vəziyyətdə qeyri-resurs fiskal balansın dayanıqlığının uzunmüddətli dövrdə təmin olunması üçün DG yanaşması bençmark rolunu oynayır.

Təbii sərvətlə zəngin ölkələr əldə etdikləri maliyyə ehtiyatlarının xərclənməsi zamanı əsas iki istiqaməti hədəf götürə bilərlər:

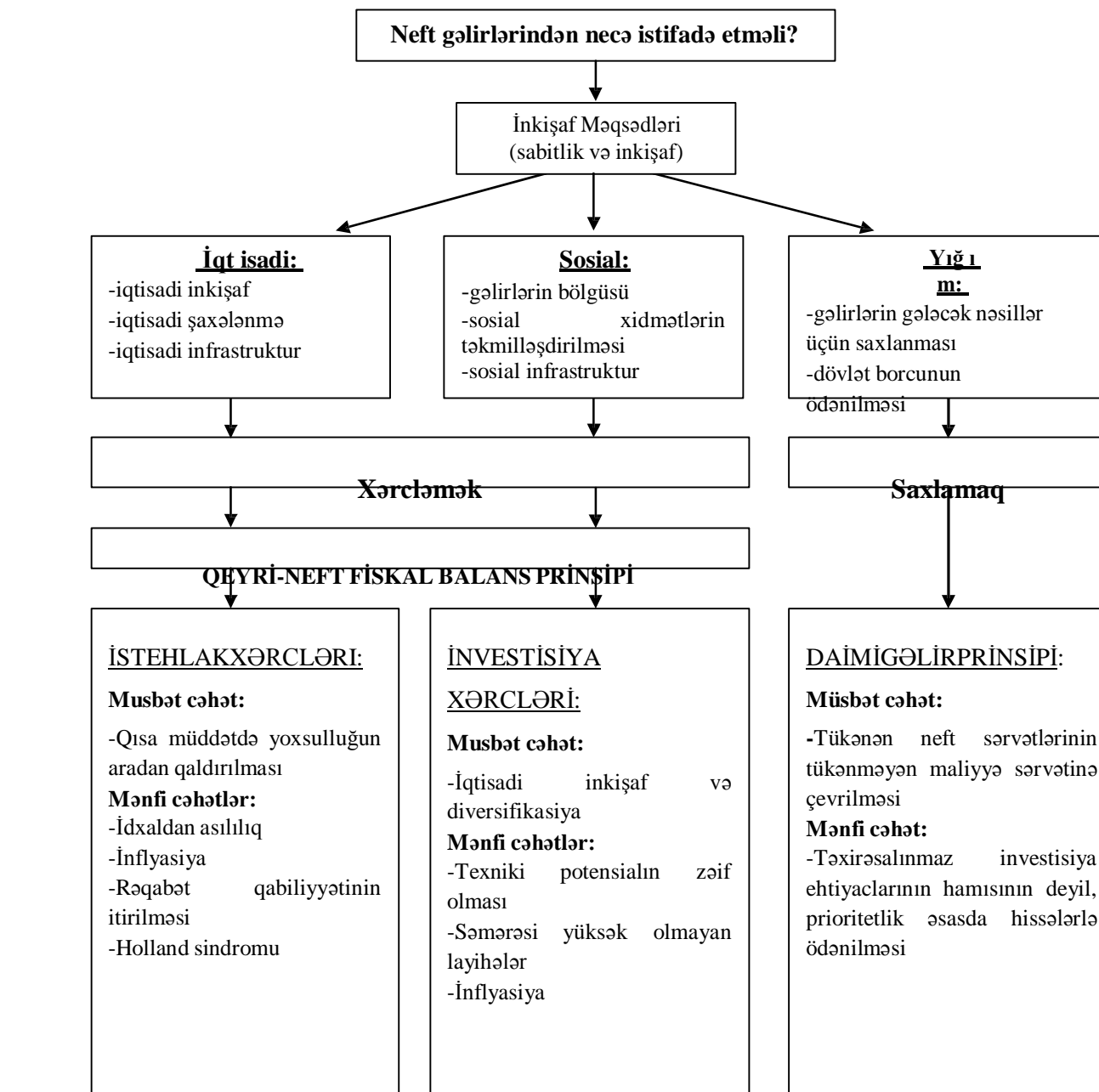
- i. uzunmüddətli dayanıqlı inkişaf;
- ii. təbii sərvətlərin qiymətlərinin volatilliyi dövrlərində fiskal balansın təmin olunması.

Qeyd olunan hədəflərə nail olmaq məqsədilə Beynəlxalq Valyuta Fondu müxtəlif yanaşmalar və fiskal çərçivələr təklif edir. Lakin, son araşdırmalar göstərir ki, ölkələrin özünə

⁷ (Baunsgaard, Villafuerte, Poplawski-Ribeiro, & Richmond, 2012)

məxsus xüsusiyyətləri⁸ nəzərə alındıqda təklif olunan ənənəvi yanaşmaların (DG və cari faiz qaydası⁹) tətbiqi hər zaman adekvat olmaya da bilər.

Sxem 2. Neft gəlirlərindən istifadə mexanizmi¹⁰

⁸ Adambaşına aşağı gəlirlik, ölkə daxilində kapital azlığı və beynəlxalq kapital bazarlarına çıxış imkanlarının məhdudluğu.

⁹ *Cari faiz qaydası (bird in hand)* - Bu yanaşmaya görə isə dövlət büdcəsinə yalnız maliyyə ehtiyatlarının idarə olunmasından əldə olunmuş faiz gəlirləri transfert olunmalıdır.

¹⁰ (Smith, 1991)

Beləliklə, təbii ehtiyatlarla zəngin ölkələr iki fundamental seçim qarşısında qalırlar: bu sərvətdən əldə olunan irihəcmli gəlirləri mövcud nəsillər üçün xərcləmək, yoxsa gələcək nəsillər üçün yığım şəklində saxlamaq. Təbii sərvətlərin istismarından əldə olunan gəlirlərin istifadəsinin konseptual algoritmini (Sxem 2) qurmaqla bu seçimi daha yaxşı etmək üçün mümkün variantları müəyyən etmək olar.

Sxemdən göründüyü kimi, neft gəlirlərinin istifadəsi ilə bağlı iqtisadi, sosial və fiskal məqsədlər ön plana çəkilir. İqtisadi məqsədlər – şaxələnmə və inkişaf, infrastruktura investisiya qoyuluşunu, sosial məqsədlər - neft gəlirlərinin yenidən bölgüsü və müxtəlif sosial ehtiyacların ödənilməsini, yığım məqsədləri isə neft gəlirlərindən ya yığım fondunun formalaşması üçün, ya da dövlət borcunun qaytarılması üçün istifadə olunmasını nəzərdə tutur.

İqtisadi və sosial məqsədlər istehlak və investisiyaların stimullaşdırılmasını nəzərdə tutduğu halda, yığım məqsədi fiskal dayanıqlıq və maliyyə sərvətinin tükənməməsi kimi hədəflərə söykənir ki, bunlar da bir-biri ilə qarşılıqlı ziddiyyət təşkil edir.

Yığım məqsədinin məntiqi ondan ibarətdir ki, neft gəlirləri bərpa olunmayan mənbəyə əsaslandığı üçün bu gəlirlər digər fiskal gəlirlər kimi cari dövrdə (hər fiskal il ərzində) istehlak xərclərinə sərf olunarsa, təbii ehtiyatlar tükəndiyi zaman xərclərin həmin səviyyəsinin saxlanılması üçün alternativ gəlir bazasını təmin etmək çətinləşir. Digər tərəfdən, istehlak xərcləri qısamüddətli perspektivdə tələb ilə təklif arasındakı makroiqtisadi tarazlığın pozulması təhlükəsini yaradır.

Fiskal dayanıqlığın təmin olunmasında ənənəvi DG yanaşmasının bençmark kimi istifadəsi təcrübəsi aşağı gəlirli ölkələrdə **məqsədəuyğun hesab olunmur**. Təbii sərvətlərlə zəngin aşağı gəlirli ölkələrin əksəriyyətində kapital çatışmazlığı/kredit məhdudluğu mövcuddur. Bu tip ölkələrdə xarici investisiyalar üzrə aşağı və qeyri-məyyən verimliliyin mövcudluğu ölkə iqtisadiyyatına ancaq yerli investisiyaların yatırılmasını mümkün edir.

Aşağı gəlirli ölkələrdə təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirlərin investisiya kimi istifadəsi qeyri-resurs iqtisadi artım potensialını yüksəldir ki, bu da öz növbəsində qeyri-resurs gəlirlərinin yüksəldilməsi ilə nəticələnə bilər. Belə olan şəraitdə qeyri-resurs fiskal balansın DG yanaşmasında nəzərdə tutulan səviyyədən kifayət qədər aşağı olması müşahidə olunur.

Aşağı gəlirli təbii resursla zəngin ölkələrdə fiskal dayanıqlığı təmin etmək məqsədilə alternativ yanaşmanın tətbiqi daha məqsədəuyğundur. Yeni yanaşmaya görə uzunmüddətli dövrdə qeyri-resurs fiskal balansın faktiki dəyəri (present value) dövlətin xalis sərvətinə ¹¹ bərabər və ya ondan aşağı olmalıdır. Bu yanaşma, sabit olmayan, lakin, dayanıqlı hesab olunan qeyri-resurs fiskal balansın müəyyənləşdirilməsinə imkan verir. Lakin, bu yanaşmanın həyata keçirilməsi üçün kifayət qədər informasiya bazasının mövcudluğu və həmçinin dövlət xərclərinin qeyri-resurs artımına təsiri tam qiymətləndirilməlidir.

¹¹ Dövlətin xalis sərvəti - cari maliyyə ehtiyatlarından borc öhdəlikləri çıxılaraq üzərinə təbii sərvətlər üzrə gəlirlərin cari dəyəri əlavə olunur.

Cədvəl 1. Mövcud yanaşmaların müqayisəsi¹²

	Daimi gəlir yanaşmasına əsaslanma	Fiskal dayanıqlılıq çərçivəsi
Üstünlükləri	<p>Uzunmüddətli dövrdə sərvəti qiymətləndirməyin mümkünlüyü və optimallaşmaya əsaslanması</p> <p>Uzunmüddətli dövrdə sərvətin qorunması (gələcək nəsil)</p> <p>Fiskal dayanıqlılıq üçün uzunmüddətli dövrdə bençmark rolunu oynayır</p>	<p>Uzunmüddətli büdcə məhdudiyyətinə əsaslanır</p> <p>İnvestisiyaların iqtisadi artıma təsirini və onun əvəzləmə xərcini nəzərə alır</p>
Çatışmazlıqları	<p>Aşağı gəlirli ölkələr üçün uyğun deyildir (kapitalın azlığı, kredit məhdudiyyəti)</p> <p>Sərvətin qorunması aşağı gəlirli ölkələr üçün optimal olmaya bilər</p> <p>Aşağı gəlirli ölkələrdə investisiyaya deyil, daha çox istehlaka əsaslanması</p>	<p>Tətbiqi çox mürəkkəbdir, qeyri-resurs iqtisadi artımı qiymətləndirməyi tələb edir</p> <p>Geniş informasiya bazasına və təhlilə ehtiyac var</p> <p>Sərvətin optimal səviyyəsini müəyyən etmək üçün ölkə-spesifikası nəzərə alınmalıdır</p>

3. Fiskal lövbərlərin seçilməsi meyarları

Təbii sərvətlərlə zəngin ölkələrdə fiskal çərçivə üzrə müxtəlif qaydaların seçilməsi meyarları ¹³ mövcuddur.

Qeyri-resurs fiskal balans qaydası. DG-ə əsaslanan qeyri-resurs fiskal balans qaydası adətən müvəqqəti (tükənən) təbii sərvətlərə malik olan ölkələr üçün uyğundur. Təcrübədə gəlirlərin ildən ilə dəyişməsinin yüksək volatilliyə malik olması DG çərçivəsində xərclərin müəyyən olunmasını və fiskal lövbərin seçilməsini çətinləşdirir.

Standart DG aşağı gəlirli ölkələr üçün adekvat olmadığından, yeni DG istifadə olunmalıdır. Bu yanaşmaya görə kapital yığımının aşağı olması və zəif infrastruktur şəraitində **ilkin dövrlərdə daha çox gəlirlərin xərclənməsi həyata keçirilməlidir**. Belə ki, inkişaf edən ölkələrin spesifik xüsusiyyətləri, yəni, resurs gəlirlərinin hazırki nəsillər üçün xərclənməsi və gələcək dövrlə müqayisədə cari dövrdə iqtisadiyyatda yüksək əlavə dəyər yaratması bu yanaşmanın tətbiqini adekvat edir.

Nəticədə ilkin mərhələdə böyük həcmdə xərcləmələr və yatırılan investisiyaların effektivliyi qeyri-resurs iqtisadiyyatının canlanmasını və uzunmüddətli dayanıqlılığını təmin edir. Bu qaydaya görə, başlanğıc dövrdə investisiya xərclərinin əhəmiyyətli artırılması nəticəsində qeyri-resurs fiskal balans pisləşə bilər. Belə vəziyyətdə DG yanaşmasına görə gələcəkdə müəyyən ediləcək qeyri-resurs fiskal balans cari dövrdə itkini kompensasiya etməlidir.

¹² (Baunsgaard, Villafuerte, Poplawski-Ribeiro, & Richmond, 2012)

¹³ (Davis, Ossowski, & Fedelino, 2003)

Digər tərəfdən isə cari investisiya xərclərinin iqtisadi artıma müsbət təsiri nəticəsində gələcəkdə qeyri-resurs fiskal balans yaxşılaşacaqdır. Əks təqdirdə, qeyri-resurs fiskal balansın həcmi DG yanaşmasında nəzərdə tutulan həcmdən daha yüksək olacaqdır.

Ölkə təcrübələri. Norveç bu yanaşma üzrə uğurlu təcrübəyə malikdir. Ekvador bu qaydadan bir müddət istifadə etdikdən sonra onun istifadəsini dayandırmışdır. Papua-Yeni Qvineyada dövlət xərclərində kəskin volatiliyə baxmayaraq, bu qayda uzun müddət tətbiq olunmuşdur.

Təbii resursların qiymətlərinə¹⁴ və struktur balans əsaslanan qayda. Bu qaydanın əsas məqsədi fiskal xərclərin qiymət volatilliyindən təsirlənməsini zəiflətmək və stabil fiskal hədəflərə nail olmaqdır. Bu yanaşmaya görə ümumi fiskal balans təbii sərvətlər üzrə gəlirliyin kəskin dəyişməsinə uyğunlaşdırılmalıdır.

Ölkə təcrübələri. Bu qaydanın həyata keçirilməsi təcrübədə müxtəlifdir. Belə ki, Çilidə bu qayda fiskal siyasətdə vacib hesab olunur. Nigeryada isə qazanılan bütün gəlirlərin xərclənməsi səbəbindən bu qayda tam ciddiyəti ilə tətbiq olunmamışdır.

Xərclərin artımı qaydası. Bu qayda dövlət xərclərinin nominal və ya real ifadədə artımını və ya qeyri-neft ÜDM-də payının məhdudlaşdırılmasını nəzərdə tutur. Qayda adətən xərclərin absorbsiya çətinliyi olduqda və ya resursların kəskin volatilliyini qarşılamaq məqsədilə qabaqlayıcı yığımların yaradılmasının vacib olduğu şəraitdə tətbiq olunur. Onun əsas üstünlüyü - aydın müşahidə olunması və iqtisadiyyatın absorbsiya gücünə uyğunlaşmasıdır.

Ümumiyyətlə, bu qaydanın tətbiqi zamanı xərclərin dəyişməsi tədricən baş verir və volatil, qeyri-müəyyən gəlirlərin mövcudluğu zamanı da bufferlərin yaradılmasına imkan yaranır.

Ölkə təcrübələri. Bu qaydanın effektivliyi digər qaydalarla bir yerdə həyata keçirilməsi zamanı daha da artır. Peru ümumi fiskal balans qaydası, Monqolustan (2013-cü ildən) struktur qayda ilə birlikdə bu qaydanın tətbiq olunması seçimini etmişdir.

Fiskal lövbərlərin¹⁵ məyyənləşdirilməsi zamanı aşağıdakı məsələlər diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır:

Xərclərin proporsionallığı. Xərclərin proporsional şəkildə artırılması institusional və absorbsiya potensialından asılıdır. Ümumilikdə isə, həm makro, həm də mikro səviyyədə absorbsiya üzrə məhdudiyyətlərin mövcudluğu xərclərin proporsional şəkildə həyata keçirilməsini ləngidə bilər. Dövlətin investisiya idarəetməsi potensialının möhkəmləndirilməsi xərclərin proporsionallığı zamanı iqtisadi mənfəətin yüksəlməsinə tövhə verə bilər.

Eyni zamanada ortamüddətli makro-fiskal siyasətin maliyyə bazasını **orta müddətli xərclər strategiyası (OMXS)** təşkil etməli, bu çərçivədə qeyri-neft büdcəsi əsasında fiskal planlaşmaya keçilməlidir. Bu strategiya büdcə xərclərinin ölkənin ümumi iqtisadi inkişaf və

¹⁴ BVF-nun son "Regional hesabat"ında resurs ölkələri üçün dayanıqlı qiymət tövsiyələri verilir.

¹⁵ (Ossowski, Villafuerte, Medas, & Thomas, 2008)

makroiqtisadi sabitlik məqsədləri ilə uzlaşdırılmasını və dövlət xərclərinin səmərəsinin artırılmasını nəzərdə tutan strateji menecment vasitəsidir.

Təbii ehtiyatlar üzrə gəlirlərin volatilliyi və qeyri-müəyyənlik. Fiskal lövbərin müəyyən olunması zamanı təbii ehtiyatların qiyməti və hasilatı daim nəzarətdə saxlanılmalıdır. Belə ki, iqtisadi artım zamanı təbii ehtiyatlardan əldə olunan gəlilər yığma yönəldilməli və gələcəkdə yarana biləcək qeyri-müəyyənliklər zamanı xərclənməlidir. Qabaqlayıcı yığımların formalaşdırılması əmtəələrin qiymətlərinin davranışından və tükənmə müddətindən asılıdır.

Ölkə təcrübələri. Bufer məqsədilə yığımların həcmində müəyyənləşdirilməsi üçün xüsusi qiymətləndirmələrə ehtiyac vardır. Məsələn, Nigeriya üçün aparılmış qiymətləndirmələr göstərir ki, 3 il ərzində büdcə xərclərinin sabitliyini təmin etmək üçün qabaqlayıcı yığımların həcmi illik gəlirin 60%-ə bərabər olmalıdır.

Beləliklə, fiskal lövbərlərin seçilməsi fiskal siyasət çərçivəsinin əsas elementlərini təşkil edir.

4 Nəticələr

Təbii resursla zəngin ölkədə mövcud fiskal çərçivə ölkə spesifikasiyasına uyğun formalaşdırılmalıdır. Formalaşdırılmış çərçivə fiskal siyasətin dayanıqlığını təmin etməlidir. Bu dayanıqlıq üçün meyar kimi daimi gəlir (DG) və ya dövlətin xalis sərvətinin sabitləşdirilməsi götürülməlidir.

Ölkə xüsusiyyətlərini nəzərə alınmaqla iki lövbər əsas götürülə bilər: fiskal dayanıqlıq və ya qısa-müddətli dövrdə tələbin idarə olunması. Absorbsiya məhdudiyyətlərinə malik ölkələrdə xərclərin miqyasının genişləndirilməsi tədricən baş verməli və həmçinin, daxili təklif məhdudiyyətləri yumşaldılmalıdır.

Təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirlərinin volatilliyi və qeyri-müəyyənliyi fiskal siyasət dizaynının formalaşdırılmasında vacib hesab olunur və öncədən kifayət qədər həcmə malik fiskal buferlərin yaradılmasını tələb edir. Fiskal siyasət çərçivəsinin şəffaflığı və etibarlılığı keyfiyyətli şəkildə formalaşdırılmış fondlardan təsirlənir. Bu tip fondlar büdcə və fiskal çərçivə ilə tam inteqrasiya olunmalıdır.

Cədvəl 2. Təbii sərvətlərlə zəngin ölkələrin fiskal çərçivələrinin elementləri¹⁶

<i>Ölkələr</i>	<i>Daimi gəlir qaydası</i>	<i>Çərçivə -qeyri-daimi gəlir qaydası</i>	<i>Tətbiq olunan qaydalar və fiskal çərçivə</i>
<i>Çili</i>		*	<i>Struktur balans qaydası. Misin və molibdenin uzunmüddətli qiyməti əsas götürülür. Hədəflər dövrlər üzrə dəyişdirilmişdir. İki fond mövcuddur (stabiləşdirmə və yığım fondu).</i>
<i>Ekvatorial Qvineya</i>		*	<i>Cari xərclər qeyri-neft gəlirini keçə bilməz. Gələcək nəsillər üçün fond mövcuddur.</i>
<i>Qana</i>		*	<i>7 il ərzində əldə olunacaq neft gəlirlərinin 70%-i büdcəni maliyyələşdirməsi üçün istifadə olunacaq. Stabiləşdirmə və gələcək nəsillər üçün fond mövcuddur.</i>
<i>Monqolustan</i>		*	<i>Mineralların 16 illik şürişkən orta qiyməti əsas götürülür. Xərclərin maksimum artım tempi qeyri-mineral ÜDM-in artımı götürülür. Bu tədbirlər 2013-ci ildən tətbiq olunmağa başlanılacaq. Stabiləşdirmə fondu mövcuddur.</i>
<i>Nigeriya</i>	*		<i>Büdcə üçün neft qiymətləri hər il müəyyən olunur və ümumi büdcənin kəsiri ÜDM-in 3%-ni ötə bilməz.</i>
<i>Norveç</i>		*	<i>Mərkəzi hökumətin fiskal kəsiri Müstəqil Sərvət Fondunun (MSF) aktivlərinin 4%-i qədər müəyyən olunmuşdur. Müvəqqəti yayınmalara biznes tsikilləri və MSF-nun dəyərinin kəskin dəyişməsi zamanı icazə verilir. Çox güclü siyasi konsensus tələb olunur.</i>
<i>Rusiya</i>	*		<i>Uzunmüddətli dövrdə qeyri-neft büdcə kəsirinin ÜDM-in 4.7%-ə bərabər olması hədəflənmişdir. Lakin, 2009-cu ildə bu qayda ləğv olunmuşdur. İki neft fondu mövcuddur (stabiləşdirmə və yığım)</i>

¹⁶ (Baunsgaard, Villafuerte, Poplawski-Ribeiro, & Richmond, 2012)

Ədəbiyyat

1. Baunsgaard, T., Villafuerte, M., Poplawski-Ribeiro, M., & Richmond, C. (2012, May). Fiscal frameworks for resource rich developing Countries. IMF staff discussion note .
2. Cherif, R., & Hasanov, F. (2012). Oil exporter's dilemma:how much to save how much to invest. IMF working paper .
3. Davis, J. M., Ossowski, R., & Fedelino, A. (2003). Fiscal policy formulation and implementation in oil producing countries. Washington: IMF.
4. Frederick, V. d., & Poelhekke, S. (2009). Volatility and Natural Resource Curse. Oxford Economic Papers , pp. 727-760.
5. IMF. (2007). Guide on resource revenue transparency. Fiscal Affairs Department .
6. IMF. (2012, August). Macroeconomic policy frameworks for resource-rich developing countries. IMF Staff papers .
7. IMF. (2011, August). Modernizing the Framework for Fiscal Policy and Debt Sustainability Analysis. IMF staff paper .
8. Ossowski, R., Villafuerte, M., Medas, P. A., & Thomas, T. (2008). Managing oil revenue boom: the role of fiscal institutions. IMF occasional paper .
9. Smith, P. J. (1991, June). The politics of plenty: investing natural resource revenues in Alberta and Alaska. Canadian Public Policy , pp. 139-154.
10. Villafuerte, M., & Lopez-Murphy, P. (2009). Fiscal policy in oil producing countries during recent oil price cycle. IMF working paper .